

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Vidar Helgesen

Ref.nr.:
Saksnr.: 17/1159
Dato: 21. juni 2017

Verneplan for skog

1 Forslag

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette å opprette 19 nye verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. Fem av områdene er utvidelser av eksisterende naturreservater. Tilrådingen omfatter ca 94 km² nytt verneareal, hvorav ca 56 km² produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Regnåsen og Hisåsen naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke
2. Granbekken og Drevja naturreservat i Trysil kommune, Hedmark fylke
3. Buberget i Våler kommune naturreservat, Hedmark fylke
4. Hemberget i Våler kommune naturreservat, Hedmark fylke
5. Skarvberet og Tallåsen naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke
6. Valsjøberget og Andråsberget naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke
7. Tøråsen naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
8. Gråkletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
9. Eldåa naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
10. Stiksåsen naturreservat i Rakkestad kommune, Østfold fylke
11. Regimentsmyra naturreservat i Fredrikstad kommune, Østfold fylke
12. Storås og Spirås naturreservat i Sandefjord kommune, Vestfold fylke
13. Dåsvassdalen naturreservat i Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder fylke
14. Birkelid naturreservat i Songdalen kommune, Vest-Agder fylke
15. Fjellstulfjellet naturreservat (utvidelse) i Notodden og Kongsberg kommuner, Telemark og Buskerud fylker
16. Simaklubben naturreservat (utvidelse) i Hemnes kommune, Nordland fylke
17. Lille Sølensjø naturreservat (utvidelse og endring) i Rendalen kommune, Hedmark fylke
18. Øytjernet naturreservat (utvidelse) i Gjøvik og Søndre Land kommuner, Oppland fylke
19. Tjongspollen naturreservat i Bømlo kommune, Hordaland fylke

Område nr. 1-9 og 15 ligger på Statskog SFs grunn, hvor område nr. 8 også omfatter arealer eid av Opplysningsvesenets fond. Øvrige områder inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog, hvor det for område nr. 14 også inngår areal eid av Miljødirektoratet.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, særlig mål 2 og 3, som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 % vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8 om sammenhengende verneområdenettverk, jf også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, ved at man fanger opp leveområder for et stort antall truede arter.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Arealmessig er noen av områdene relativt små, men har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høyt biologisk mangfold.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i barskogtyper, særlig gammel og urskogpreget skog. Det er gjort funn av flere arter av nasjonal interesse i områdene.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, jf. bl.a. "Lokalitetsdatabase for skogområder".

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vernet skal sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Verneområdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reducere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser* betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er

fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. KLD har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter KLDs oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8, samt i tilrådingene fra Miljødirektoratet, jf. kap. 2 nedenfor.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det inngår eksisterende kraftledninger i områdene 7 Tøråsen, 8 Gråklatten, 9 Eldåa og 19 Tjongspollen. For disse områdene er det tatt inn bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold og oppgradering/ fornyelse av kraftledninger. For øvrig berører forslaget ikke kjente planer om utbygging av vannkraft eller vindkraft, kjente potensialer for vannkraft eller vindkraft, eller kjente planer om bygging av nye kraftledninger.

Verneforslaget berører ikke viktige kjente mineralressurser. Det vises også til omtale i kap. 7.

Område 16 Simaklubben ligger i reinbeitedistrikt.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneplanen er utredet i henhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert blant annet gjennom høringene.

Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Departementet mener videre at kravene i utredningsinstruksen er oppfylt. Med hensyn til kravene i utredningsinstruksen vises det for øvrig til at blant annet relevante mål, verneverdier og påvirkningsfaktorer er omtalt i kap. 1.1.-1.4.

Etter avveiinger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlig negative effekter for viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av verneområdene i kapittel 8.

1.4 Planstatus

Alt arealet i verneplanen er avsatt som LNF-områder i de respektive kommuners kommuneplaner, unntatt for den foreslåtte utvidelsen av området Fjellstulfjell (se omtale om dette området i kap. 8).

2 Saksbehandling

2.1 Generell bakgrunn

Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, som i all hovedsak vil skje gjennom vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Stortinget ba under behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for de faglige prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002 og NINA rapport 535/2010.

Områdene som foreslås vernet som naturreservater har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser. Det vises til Miljødirektoratets tilrådinger av 7.9.2016 og 6.4.2017 for utdypende informasjon.

2.2 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.3 Vern av skog på arealer eid av Statskog SF og Opplysningsvesenets fond

Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slo fast at det skal gjennomføres konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder.

I 2016 ba Stortinget om at regjeringen sørger for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven. KLD har i brev av 9.5.2016 bedt Miljødirektoratet følge opp Stortingets anmodningsvedtak, med utgangspunkt i det pågående samarbeidet med Statskog SF om vern av skog på statsgrunn og med sikte på at Statskogs areal kan medvirke på en faglig god måte også i det videre skogvernarbeidet.

2.4 Konsultasjoner med Sametinget

Forslaget om utvidelse av Simaklubben naturreservat i Hemnes kommune i Nordland berøres av konsultasjonsordningen med Sametinget. Sametinget har uttalt seg og har ikke bedt om konsultasjon med departementet om saken, da utvidelsen gjelder et mindre område og tidligere verneforskrift i hovedsak videreføres. Fylkesmannen i Nordland gjennomførte konsultasjon med Røssåga siida i Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Under konsultasjonen spilte Røssåga siida inn et krav om fortsatt å kunne utøve reindrift uten begrensninger, jf. nærmere omtale i kap. 8. Fylkesmannen har etter gjentatte forsøk ikke fått tilbakemelding fra Røssåga siida på endelig utkast til protokoll. Protokoll følger derfor ikke videre saksgang.

3 Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene.

Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

- *Granbekken – Drevja* naturreservat tilrås endret til *Granbekken og Drevja* naturreservat.
- *Regnåsen – Hisåsen* naturreservat tilrås endret til *Regnåsen og Hisåsen* naturreservat.
- *Valsjøberget – Andråsberget* naturreservat tilrås endret til *Valsjøberget og Andråsberget* naturreservat.
- *Skarvberget – Tallåsen* naturreservat tilrås endret til *Skarvberget og Tallåsen* naturreservat.

3.2 Avgrensning

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser er det foretatt enkelte grensejusteringer i områdene i Hedmark, unntatt Buberget, for å ta ut areal med skog i hogstklasse III eller lavere. Videre er grensen justert for Valsjøberget og Andråsberget slik at vernegrensen følger kommuneplanens arealdel for Rendalen kommune. For områdene Storås og Spirås samt Birkelid er det foretatt små justeringer for å grense ut traktorveier, og for Dåsvassdalen er det foretatt enkelte justeringer av vernegrensen etter ønske fra grunneierne.

3.3 Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til naturmangfoldloven og til mal for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved større utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny verneforskrift som omfatter hele området. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

4 Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 11.12.2015 nr. 1507 om vern av Eldåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark.
2. Forskrift 18.12.1981 nr. 4718 om fredning for Lille Sølen sjø naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark.
3. Forskrift 09.07.1993 nr. 675 om fredning for Øytjernet naturreservat, Gjøvik og Søndre Land kommuner, Oppland.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 25.11.2016 nr. 1383 om vern av Fjellstulfjellet naturreservat i Notodden og Kongsberg kommuner, Telemark og Buskerud
2. Forskrift 25.02.2011 nr. 232 om fredning av Simaklubben naturreservat, Hemnes kommune, Nordland.

5 Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område.

Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder, som det i regjeringsplattformen er lagt til grunn skal forvaltes av kommunene. De kommunene som ønsker det, vil følgelig kunne få forvaltningsmyndighet for de aktuelle områdene.

Kostnader til vern og forvaltning av områdene dekkes innenfor KLDs eksisterende budsjetttrammer. Dette gjelder utgifter til bl.a. erstatningsoppgjør, oppsyn, grensemerking, utarbeidelse av forvaltningsplaner og trykningsutgifter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og følgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Dette fordi skog som vernes som naturreservat i de fleste tilfeller best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling, uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter blir tatt ut før det meldes oppstart for verneprosessene. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det vil i 2017 bli sluttført en slik evaluering, som skal gi et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det også viktig at man har god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor detaljerte og systematiske landsdekkende registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet, eksempelvis kystgranskog, bekkekløfter, edelløvskog og kalkskog.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene effektivt vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

6 Høring av verneforslaget

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre fylkesinstanser, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner og sentrale høringsinstanser, har hatt verneforslagene på høring. Ingen kommuner eller fylkeskommuner går mot noen av de foreslåtte verneområdene.

7 Generelle merknader

Høringsuttalelser er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. I kap. 7 tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene. En mer detaljert gjengivelse av høringen fremgår av Miljødirektoratets tilrådninger i saken.

7.1 Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader til avgrensningen

Ved frivillig vern setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. I noen tilfeller er det ikke mulig å få med alt areal med vernekvaliteter. Det kan skyldes at grunneiere ikke ønsker å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbud ikke omfatter alt areal med vernekvalitet. Det har skjedd flere ganger at arbeid med utvidelser er gjenopptatt som følge av seinere tilbud.

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle, sjeldne og truede elementer i skognaturen. Særlig på deler av Østlandet vil det være nødvendig å verne skogarealer med begrensede verneverdier dersom det skal kunne oppnås et mest mulig representativt skogvern, da skogbruksaktiviteten har vært omfattende her over lang tid.

7.2 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til verneforskrifter bl.a. for å tilpasse forskriftene til malen, uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Nedenfor følger direktoratets gjennomgang av innholdet i verneforskriftene og kommentarer til noen av de temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene svekkes. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), og tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde utvidelsesarealet. Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavn-register. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, viser direktoratet til følgende kommentar fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015 om vern av 66 skogområder: «*Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.*»

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Direktoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte trasèer. Fastsetting av trasè bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. Unntaksvis kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftlinjer

Eidsiva nett ber om at vernet ikke vanskeliggjør ombygging, drift og vedlikehold eller utbedringer av kraftanlegg. Videre ber de om at det kan gis dispensasjon til motorferdsel i forskriften, samt at meldeplikten ved akutte hendelser tas ut.

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anlegget skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Dette for at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer

kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Dispensasjonsordninger tas ikke inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, skal det også åpnes for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Miljødirektoratet forholder seg til den enighet som har vært om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og tilrår ikke endringer i forskriftene på dette punktet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene. Forslagene er skog- og andre utmarksområder. En antar at start og landing eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Beiting

Landbruksdirektoratet mener at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for oppsetting av gjerder, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for områder der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning for verneverdiene, og i disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for områder der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Landbruksdirektoratet ber om at det i verneforskriften tas inn hvordan og hvor melding om uttransport av syke og/eller skadde beitedyr skal skje, og at det må være mulig å sende slik melding også utenom ordinær arbeidstid. Fylkesmannen i Østfold tilrår at melding om uttransport av syke og skadde bufe kan skje etter at uttransport er foretatt.

Miljødirektoratet viser til at forskriftene må være relativt generelle i formen for at de skal kunne stå seg over tid. Det blir derfor vanskelig å være mer presis enn at det skal meldes til ansvarlig oppsyn. Miljødirektoratet støtter derfor ikke forslagene. Det er vanlig praksis at det kan gis melding pr. sms eller epost også utenom vanlig arbeidstid og at melding kan gis i ettertid om det ikke er praktisk mulig å gjøre det før transporten skjer. Presiseringer omkring dette gjøres når det utarbeides forvaltningsplaner, men mange områder mangler dette.

Terrensykling

Norsk organisasjon for terrensykling (NOTS) mener at friluftsløven hjemler fri sykling på stier, at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel utøves til alle årstider.

Direktoratet viser til at hovedregelen i friluftsløven er at det er tillatt med sykling på vei eller sti i skogen når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor stiene. I kgl. res. 12.12.2014, ble sykling (samt riding og bruk av hest og kjerre) tatt inn som

unntak på veger og stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling, riding og hest og kjerre ble gjeldende utenom stier og veger merket på kart. Miljødirektoratet forholder seg til dette og tiltemper forslag til forskriftene slik at bruk av sykkel, samt riding og bruk av hest og kjerre, tillates der det er stier og gamle ferdselsveger, merket på vernekartet. Stier og veier som det tillates sykling på, avmerkes på vernekartet slik at det går klart fram hvilke traseer som kan benyttes til dette formålet. For områder der forskriften sier det skal utarbeides forvaltningsplan, kan forvaltnings-planen avklare hvilke stier og veier hvor sykling tillates. For noen områder der det ikke er registrert stier er det i forskriften formulert et generelt forbud mot sykling.

Bålbrenning

Rendalen kommune stiller spørsmål ved om bruk av tørrkvist til bålbrenning også gjelder på trær, eller kun fra bakken.

Utgangspunktet for dette unntaket i verneforskriften, er at tørrkvist fra bakken kan brukes til bålbrenning, og ikke at det kan tas kvister fra trær. For å presisere dette, tilrår Miljødirektoratet at forskriftene endres for de forskriftene der dette er aktuelt, slik at dette kommer klart fram.

Forholdet til forskrift om utvalgte naturtyper

Forskriftene for naturreservater gir en langt sterkere beskyttelse for store og hule eiker enn forskriften om utvalgte naturtyper. Skjøtsel av slike trær for å fremme biologisk mangfold er hjemlet i verneforskriftens § 9, så som fjerning av undervegetasjon for å fristille store eiker. Miljødirektoratet ser ikke at det er nødvendig å vise til forskrift om utvalgte naturtyper i verneforskriftene.

7.3 Klima- og miljødepartementets generelle merknader til forskriftene

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kulturminner

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker om kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold av både fredete og ikke-fredete kulturminner, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak om forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftenes punkter om kulturminner er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel av kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

Kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes

normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om en oppgradering eller fornyelse som innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet skal tillates, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap.8.

Vedlikehold av kraftlinjer

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkeltrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-

vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.”

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Motorferdsel på barmark

Det vises til at det i enkelte tilfeller i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter har i § 7 bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7

- et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er det ikke tatt inn de nevnte punktene i forskriften. Her vil man også kunne plassere saltstein og gjerder utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Sykling på veier og stier

Departementet har mottatt innspill fra Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) med kommentarer til Miljødirektoratets tilråding i vernesaken. Departementet har gjennomgått og justert verneforskriftene mhp. sykling. Det er åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Annet

Utover de endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8 Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for de enkelte områdene, viktige høringsinstansenes hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurderinger og tilråding fra fylkesmennene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises det til Miljødirektoratets tilråding. Verneverdiene i det enkelte område er beskrevet i tilrådingene fra Miljødirektoratet. Under ”inngrep” nedenfor oppgis tekniske inngrep for de områdene der man kjenner til slike inngrep.

Felles omtale av områdene nr. 1-9 i Hedmark

9 områder i Hedmark fylke var på felles høring. Her gjengis høringsuttalelser som er felles for områdene, mens det under hvert enkelt område, omtales forhold som kun angår et område.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statskog foreslår en rekke grensejusteringer samt enkelte endringer og presiseringer, jf. omtale under hvert enkelt område. I tilleggsuttalelse sendt Miljødirektoratet etter at fylkesmannen har sendt sin tilråding, gis ytterligere innspill på justeringer av vernegrenser og verneforskrifter.

Språkrådet mener man generelt bør bruke og i stedet for – i navn for verneområdene Granbekken – Drevja, Regnåsen-Hisåsen, Valsjøberget – Andråsberget og Skarvberget – Tallåsen.

Eldåa bør endres til Nørdre Eldåa. Tøråsen bør endres til Tørråsen.

Eidsiva nett AS har eksisterende el-anlegg i to av områdene og ber om at vernet ikke vanskeliggjør ombygging, drift og vedlikehold eller utbedringer av disse anleggene. Ønsker dispensasjon til motorferdsel i forskriften, samt at meldeplikten ved akutte hendelser tas ut.

Naturvernforbundet i Hedmark mener det ikke bør gjøres noen reduksjon i de arealene som nå er foreslått vernet. Foreslår utvidelser av Regnåsen – Hisåsen ved å innlemme område med svartonekjuke i enden av Vesteråsveien og i tillegg inkludere tre konkrete naturtypelokaliteter samt undersøke muligheten for frivillig vern av en privateid naturtypelokalitet ved frivillig vern.

Hemberget bør utvides med en konkret naturtypelokalitet. Eldåa bør utvides sør for elva. For Gråkletten bør avstanden til Tøråsen forsøkes redusert ved å flytte grensen i nordøst. For Valsjøberget – Andråsberget bør alt areal av en konkret naturtypelokalitet inkluderes. For Skarvberget – Tallåsen bør man forsøke å inkludere privat eid skog øst mot Flena ved frivillig vern. WWF Norge mener vernet bør gjennomføres uten arealreduksjon etter høringsrunden, og det bør heller legges til areal der det er mulig. Slutter seg til uttalelsen fra Naturvernforbundet i Hedmark. Landbruksdirektoratet ønsker at det tas inn bestemmelser i verneforskriften som tillater oppsetting av gjerder og motorisert ferdsel i forbindelse med dette i alle verneområdene.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Navn: Fylkesmannen slutter seg til anbefalingen om å bruke "og" i stedet for bindestrek i navnene for følgende av de foreslåtte verneområdene: Granbekken – Drevja, Regnåsen – Hisåsen, Valsjøberget – Andråsberget, Skarvberget – Tallåsen. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at det arbeides med fortsatt utvidelse av Eldåa naturreservatet. For å unngå en senere navneendring, foreslår Fylkesmannen at navnet Eldåa naturreservat opprettholdes. Fylkesmannen ønsker å beholde skrivemåten for Tøråsen. Det er denne skrivemåten som framgår på de fleste kartlagene og er skrivemåten som framgår av vernekartet.

Avgrensning: Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser fra Statskog og Rønningsåsen Vel foreslås enkelte grensejusteringer i alle verneområdene med unntak av Buberget, for å ta ut areal med skog i hogst klasse III eller lavere. Videre er det gjort justeringer av grensen i Valsjøberget og Andråsberget slik at grensene følger kommuneplanens arealdel for Rendalen kommune og det er gitt plass til aktuelle justeringer av eksisterende hyttefelt, og at vanninntaket til Rønningsåsen hyttefelt er utenfor verneområdet.

OVF ønsker en annen avgrensing av Gråkletten enn høringsforslaget. Begrunnelsen er at dette området inneholder større arealer med produktiv og drivbar skog. At skogen er drivbar er ikke et argument mot vern av arealene. Fylkesmannen anbefaler å opprettholde grensene fra høringsforslaget på OVFs eiendom.

I verneområder hvor det går kraftlinjer i grensen, er grensen justert slik at det er en buffer på 12 meter fra senterlinjen i den eksisterende høyspentraseen, slik at disse ikke inngår i naturreservatene. Ut fra NVEs høringsinnspill og justeringer av grensen slik at det er minst mulig av kraftlinjene som berøres av verneområdene, anses det at det er tatt tilstrekkelig hensyn i forskriftene i forhold til vedlikehold og oppgradering av de linjene som blir berørt.

Det er ikke gjort noen utvidelser av verneområdene. Avgrensingene av verneområdene er basert på fagrapportene, bestandskart og dialog med Statskog og OVF. Prinsippene for avgrensingen er at kjerneområdene fra fagrapportene er inkludert, i tillegg til en buffer rundt disse. Det er videre forsøkt å utelate områder med hogstpåvirket skog i utkanten av de foreslåtte verneområdene. Det er forsøkt å beholde i størst mulig grad skog i hogstklasse V som er utenfor kjerneområdene.

Verneforskrift: Landbruksdirektoratet ønsker at det tas inn bestemmelser i verneforskriften som tillater oppsetting av gjerder og motorisert ferdsel i forbindelse med dette i alle verneområdene. Ingen av de foreslåtte verneområdene ligger inne i det som er definert som beiteområder i dag. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er heller ikke aktuelt med dagens bruk av områdene. Beite har ikke vært tema i dialog med grunneier Statskog SF. Det er ikke kjent om det foreligger beiterett på disse arealene. Med bakgrunn i dette anbefales det ikke at det tas inn bestemmelser om gjerdning.

1. Regnåsen og Hisåsen naturreservat, Trysil kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 15 693 dekar hvorav ca 5431 dekar produktiv skog.

Inngrep: Gamle grøftesystemer i myrene.

Høringsuttalelser: Statskog foreslår grensejusteringer for å at ut bestander i hogstklasse 3 eller lavere og et contortabestand. Foreslår at Hisåsen (nord) tas ut da området i hovedsak består av produksjonsskog i hogstklasse 3 og 4. Nøkkelbiotop vil bli tatt vare på uavhengig av vern. NVE uttaler at forslaget ikke er i konflikt med kjente energiresurser, eksisterende kraftlinjer eller planer for regional- eller sentralnett. Ligger i nedslagsfeltet til Trysilelva, Verneplan 1 for vassdrag.

Fylkesmannen tilrår at grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høring (alle innspillene fra Statskog om grensejusteringer er tatt til følge).

Miljødirektoratet viser til at det innenfor verneforslaget ligger en mindre hytteeiendom som antas å være eierløs. Det tilrås at eiendommen vernes, men at Miljødirektoratet som en mindre vesentlig grenseendring kan grense ut eiendommen, dersom fremtidig eier fremmer ønske om det. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Regnåsen og Hisåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Regnåsen og Hisåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Granbekken og Drevja naturreservat, Trysil kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 7039 dekar hvorav ca 6702 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en skogsveg på sørsiden av Drevja fram mot Granbekken. Skogshusvære sør for Drevja ca. 1 km vest for Granbekken (Storfallkoia).

Høringsuttalelser: Statskog foreslår grensejustering i øst og sør pga. plantefelt og hogstflater. Foreslår at grensen i nord flyttes sør for ei hytte og vei samt sti inn til denne. Statskog ønsker at det i verneforskriften åpnes opp for at stier og skogsbilveg kan vedlikeholdes, samt at det tillates bruk av bil på vegen mot Granbekken i forbindelse med bruk av Storfallkoia. Det foreslås at det tas inn et punkt i forskriftens § 4 som åpner opp for vedlikehold av stier og av skogsbilveg i henhold til normaler for landbruksveg klasse 3, som er avmerket på vernekartet. Videre foreslås et nytt punkt i forskriftens § 6 som åpner opp for motorferdsel på vegen i forbindelse med bruk av Storfallkoia, samt at det åpnes opp for bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning på denne vegen.

Fylkesmannen tilrår at:

- grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høringen.
- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 4 som åpner opp for vedlikehold av sti og skogsbilveg, avmerket på vernekartet.
- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 6 som åpner opp for motorferdsel på vegen mot Granbekken i forbindelse med bruk av Storfallkoia.

- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 6 som åpner opp for bruk av sykkel, hest og kjerre, samt ridning på vegen mot Granbekken.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Granbekken og Drevja som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Granbekken og Drevja naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Buberget naturreservat, Våler kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 1827 dekar hvorav ca 997 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser: NVE påpeker at området grenser til området for planlagte Kjølderget vindkraftverk. Konsesjon er gitt 27.6.2014. Grensen mellom vindkraftverk og verneområdet er avklart.

Austri Vind har ingen merknader til verneforslaget. Forslaget er i samsvar med møtet med Fylkesmannen 19.1.2016.

Landbruksdirektoratet mener det bør gis mulighet for utsetting av saltstein og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette.

Fylkesmannen viser til at det ikke er registrert beiteområde her i dag, men kan bli det i fremtiden. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 7 tas inn et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltstein. Fylkesmannen tilrår for øvrig at:

- grensene for verneområdet blir som på vedlagt kart (som er uendret fra høringsforslaget).
- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Buberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Buberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Hemberget naturreservat, Våler kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 6403 dekar, hvorav ca 3107 dekar produktiv skog.

Inngrep: Gamle grøftesystem i noen av myrarealene.

Høringsuttalelser: Statskog foreslår grensejusteringer i vest, sør og øst for å ta ut skog i hogstklasse 2-3. Dersom avgrensning ikke endres nær snuplass, må det tas inn et punkt i forskriften om at snuplass må kunne utbedres og evt. utvides i henhold til normaler for landbruksveger, veiklasse 3. Dette med tanke på snuplass for tømmerbiler nå, og i framtida.

Fylkesmannen viser til at i forbindelse med gjennomgang av stier etc. framkom at Finnskogleden med tilførselsstier går igjennom området. Fylkesmannen foreslår at det tas inn et punkt i forskriftens

§ 4 om vedlikehold av disse stiene, som avmerkes på vernekartet. Videre åpnes det for bruk av sykkel på disse stiene, jf forskriften §6. Fylkesmannen tilrår for øvrig at grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høringen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hemberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hemberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Skarvberget og Tallåsen naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 2789 dekar, hvorav ca 1960 dekar produktiv skog.

Høringsuttalelser: Statskog foreslår justering av grensen for å ta ut skog i hogstklasse 2-3. Rendalen kommune bemerker at avgrensningen i nord er noe rar, og at området ned mot Djupdalen inneholder skog av verneverdi, med hi-området for brunbjørn og egnet for rovfugl. Her er skog med verneverdi også utenfor grensen ned mot Djupdalen.

Fylkesmannen tilrår at grensene blir som på vedlagt kart, med endringer som foreslått etter høring.

Miljødirektoratet tilrår at det ikke gjøres endring i avgrensning ned mot elva Flena slik fylkesmannen tilrår. Dette ut fra de naturfaglige kvalitetene som er kartlagt i området. Det henvises til fagrapport for området for detaljer. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skarvberget og Tallåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skarvberget og Tallåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Valsjøberget og Andråsberget naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 15 818 dekar, hvorav ca 8845 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er noen korte traktorveg- og kjøresportraseer.

Høringsuttalelser: Statskog uttaler at det er planlagt et nytt hyttefelt mellom felt A og C i Rønningåsen og foreslår at grensen flyttes. De foreslår også grensejustering for å ta ut ungsog.

Styret i Rønningsåsen fritidsområde SA har gitt følgende synspunkter til Statskog, som Statskog stiller seg bak:

- Justere grensen slik at vanninntak for hyttefeltet blir liggende utenfor verneområdet.
- Ønsker at det åpnes opp for bruk av snøskuter til å frakte ved og søppel til og fra gapahuk ved Sekertjønn, samt mulighet til å vedlikeholde gapahuken.
- Skiløypene innenfor verneområdet må kunne kjøres opp med snøskuter og løypemaskin. Og det ønskes at løypetraseene kan ryddes for gjenvekst og kantvegetasjon kan klippes.

Rendalen kommune presiserer plassering av skiløyper fra Rønningsåsen hyttefelt, og antar at påvirkningen på naturmiljøet blir vurdert i verneprosessen.

Statens vegvesen minner om 30 meter byggeforbudsgrense langs fv 607, og forutsetter at fv 607 inkludert byggegrenseområdet ikke blir en del av naturreservatet.

NVE uttaler at forslaget ikke er i konflikt med kjente energiresurser. Verneområdet grenser mot ei kraftlinje på 22 kV. I forslag til verneforskrift er det ingen bestemmelser med hensyn til kraftlinje.

Nord-Østerdal Kraftlag SA ønsker at forslaget til avgrensing bør defineres med minimum 12 meter øst for senterlinjen i den eksisterende høyspentraseen.

Rønningsåsen Vel v/styret ønsker ikke at området blir vernet, og at det er uheldig for området at det settes restriksjoner for skiløyper, fiske, bruk av gapahuken ved Sekertjern, jakt og generelt friluftsliv. Ønsker muligheten til å kunne kjøre frem ved til gapahukene og ha skiløyper i området. Det er blant annet satt ut fisk i Sekertjern.

Fylkesmannen mener at innspillene fra Statskog og Rønningsåsen Vel ivaretar friluftsinteressene i område på en tilfredsstillende måte. Fylkesmannen tilråd derfor at:

- grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høringen.
- det tas inn et punkt i § 4 som åpner for nødvendig vedlikehold av gapahuk ved Sekertjønnna.
- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 7 e) som åpner for nødvendig transport i forbindelse med vedlikehold av gapahuk ved Sekertjønnna.
- det tas inn et punkt i verneforskriftens § 7 som åpner for nødvendig transport i forbindelse med tilsyn og avfallshåndtering ved gapahuk ved Sekertjønnna.
- det i verneforskriftens § 6 c) åpnes for bruk av snøskuter til preparering av skiløyper.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen har tilrådd flere justeringer av avgrensningen av verneområdet i tråd med innspill fra Statskog. Miljødirektoratet slutter seg til dette, med unntak av at det tilrås at det ikke gjøres endring i avgrensning øst for Andråsberget slik fylkesmannen tilråd. Det aktuelle areal har tilsvarende skogstruktur som i tilgrensende område som har flere rødliste-funn. Arealet forventes å ha verdi for rødlistede arter.

Miljødirektoratet slutter seg ellers til fylkesmannens tilråding, viser til de generelle kommentarene i kap. 7, og tilråd vern av Valsjøberget og Andråsberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd vern av Valsjøberget og Andråsberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Tøråsen naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 8373 dekar, hvorav ca 4566 dekar produktiv skog.

Inngrep: Kraftlinje og en skogsveg på nordsiden av Steindammen.

Høringsuttalelser: Statskog foreslår justering av grense slik at Stendammen blir liggende utenfor reservatgrensen. Det foreslås endring og presisering av tekst i forskriftens § 6e): området bør defineres som «veien fra reservatgrensen og til Styggbekken». Det ønskes at forskriften åpner for adgang for Høyskolen i Innlandet til å gjennomføre enkelte forsøk og undervisning – noe som gjøres i dag. Statskog forutsetter at grensen for naturreservatet ligger på utsida av vegskulder slik at vegen kan brukes og vedlikeholdes i henhold til normaler for landbruksveg klasse 3. Videre ønskes at bruk og vedlikehold av vegen som går gjennom reservatet tas inn i forskriften, med vedlikehold i henhold til normaler for landbruksveg klasse 3.

Språkrådet anbefaler å bruke Tøråsen som navn på naturreservatet.

NVE uttaler at verneforslaget ikke er i konflikt med kjente energiresurser. Ingen konflikt med planer for regional- eller sentralnett. Området krysses av ei 66 KV kraftlinje eid av Eidsiva As. Mener behov for oppgraderinger er ivarettatt i verneforskriften.

Eidsiva nett AS har eksisterende el-anlegg i to av områdene som er foreslått vernet. Ber om at vernet ikke vanskeliggjør ombygging, drift og vedlikehold eller utbedringer av disse anleggene. Ber om at det gis dispensasjon til motorferdsel i forskriften, samt at meldeplikt ved akutte hendelser utgår. Ønsker at grensen justeres slik at minst mulig av høyspentlinja berøres.

Fylkesmannen er enig med Statskog om presisering av betegnelsen på vegen som omtales i forskriftens § 6 e) og foreslår endringen i tråd med innspillet fra Statskog. Det foreslås at det også åpnes for bruk av hest og kjerre og ridning på samme veg. Fylkesmannen tilrår at grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høringen.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tøråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tøråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Gråkletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal ca 4955 dekar hvorav ca 4331 dekar produktiv skog.

Inngrep: En mindre kraftledning går til en bygning på toppen av Evenstadkletten.

Høringsuttalelser: Statskog foreslår endring av grenser i vest og i nord for å ta ut skog i hogstklasse 2-3. De ønsker at forskriften åpner for adgang for Høyskolen i Innlandet til å gjennomføre enkelte forsøk og undervisning, noe som gjøres i dag.

Opplysningsvesenets Fond foreslår nye grenser i sørøst.

NVE uttaler at verneforslaget berøres av to kraftlinjer. Det er gitt konsesjon for Neta kraftverk i 2013. NVE vurderer at opprettelsen av naturreservatet ikke vil være i konflikt med realisering av kraftverket inkludert linjetilknytning. Forholdet til kraftlinjer og energi og kraftanlegg synes å være tilstrekkelig ivarettatt i forslag til verneforskrift.

Eidsiva nett AS har eksisterende el-anlegg i to av områdene som er foreslått vernet. De ber om at vernet ikke vanskeliggjør ombygging, drift og vedlikehold eller utbedringer av disse anleggene. De ber også om at det kan gis dispensasjon til motorferdsel i forskriften, samt at meldeplikten ved akutte hendelser tas ut. Ber om at grensen justeres slik at kraftlinjen ligger på utsiden av reservatet.

Fylkesmannen tilrår at grensene blir som på vedlagte kart, med endringer som foreslått etter høring.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn på og avgrensning av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gråkletten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Gråkletten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Utvidelse av Eldåa naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Nytt verneareal ca 946 dekar, hvorav ca 835 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 2024 dekar.

Inngrep: En kraftlinje krysser over området.

Høringsuttalelser: Statskog ønsker at vedlikehold av eksisterende skogsbilveg i henhold til en hver tidsstandard og krav kan gjennomføres uten søknad. Følgende ønskes presisert i forskriften: § 4 f) Vedlikehold av vegen til nordre Messeltseter i henhold til normaler for landbruksveg klasse 3. Unntaket i forskriftens § 6 bør gjelde også ridning og bruk av hest og kjerre på vegen til Nordre Messeltseter. Det foreslås mindre grensejusteringer for å ut ungskog og driftsveg.

Landbruksdirektoratet mener det bør gis mulighet for utsetting av saltstein også i Eldåa, og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette.

Språkrådet mener det heller bør brukes navnet Nørdre Eldåa på naturreservatet.

NVE sier det ikke er i konflikt med kjente energiresurser. Området ligger i nedslagsfeltet til Imsa (Supplering Verneplan for vassdrag (2000)). Reservatet krysses av ei 300 kV kraftlinje.

Statnett SF uttaler at utvidelsen av Eldåa naturreservat medfører at mer av deres transmisjonsnett mellom Rendalen og Fåberg inkluderes i naturreservatet. Statnett ønsker generelt ikke at transmisjonsnett inkluderes i restriksjonsområder, da det kan medføre merarbeid og vanskelig-gjøring av drift, vedlikehold og nødvendig oppgradering av sentralnettet i Norge. Utvidelsen er imidlertid liten, og Statnett aksepterer at nettet inkluderes. De ber likevel om at setningen "Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten" i § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene, pkt c) fjernes. I tillegg ber de om at Statnetts drift og vedlikehold av ledning i dette området kan inkluderes i § 6, fremfor i § 7.

Fylkesmannen viser til at det ikke ble åpnet for utsetting av saltstein ved opprettelse av reservatet i 2015, og det er naturlig å videreføre disse bestemmelsene ved utvidelse av reservatet. Tilsvarende vurdering er gjort når det gjelder innspillet fra Statnett. Det er brukt de samme vernebestemmelsene ovenfor kraftledninger som ved opprettelsen av Eldåa naturreservat i 2015. Det vil være naturlig å videreføre også disse bestemmelsene ved utvidelsen. Det åpnes også for ridning og kjøring med hest og kjerre på vegen til nordre Messeltseter i samsvar med høringsuttalelse fra Statskog. Fylkesmannen tilrår for øvrig at grensene blir som på vedlagt kart, med de endringer som er foreslått etter høringen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn på og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Eldåa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eldåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 11.12.2015 nr. 1506 om vern av Eldåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark.

10. Stiksåsen naturreservat, Rakkestad kommune, Østfold fylke

Totalareal ca 1414 dekar, hvorav ca 1313 dekar produktiv skog.

Inngrepstatus: På toppen av Stiksåsen er et utsiktstårn. En eldre traktor- og hesteveitrase fra Munkebråten finnes helt sør i området.

Høringsuttalelser: NVE, Statnett og Jernbaneverket har ingen merknader.

Språkrådet viser til at *Stiksås* i ubestemt form er eneste godkjente skrivemåte i *Sentralt Stedsnavnregister* (SSR).

Mer Villmark Nå er meget positiv til forslaget, men er mot adgang til jakt i reservatet.

Fylkesmannen viser til at nærliggende stedsnavn til reservatet, som Stiksvannet, Munkebråten, m.fl. er i bestemt form, og opprettholder derfor *Stiksåsen* som reservatnavn. Fylkesmannen viser til at adgang til jakt i er i tråd med føringer fra Miljødirektoratet. Fylkesmannen tilrår vern av Stiksåsen naturreservat med forskrift og avgrensing som vedlagt.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Stiksåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Stiksåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Regimentsmyra naturreservat, Fredrikstad kommune, Østfold fylke

Totalareal ca 198 dekar, hvorav ca 153 dekar produktiv skog.

Inngrep: Turvei med lysmaster krysser området i sør og i nord. Noen eldre grøfter finnes.

Høringsuttalelser: Statens vegvesen, Statnett, Hafslund Nett og Jernbaneverket har ikke merknader. NVE kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser.

Mer Villmark Nå er positiv til Fylkesmannens skogvernarbeid. Flere av verneforslagene kunne hatt en bedre arrondering. Foreningen er, under henvisning til andre land, imot jakt i verneområder. Fredrikstad kommune viser til at området er et godt brukt turområde og det kan med fordel vurderes flere bålplasser hvor bålbrekking er tillatt. Kommunen viser til at det i forslagene i kommunen er registrert storvokste og hule eiker, som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, jf. naturmangfoldloven § 52, som bør nevnes i bestemmelsene. Særlig gjelder dette mhp. skjøtsel.

Fylkesmannens viser til at Regimentsmyra foruten å være et naturvernområde, også er et nærfriluftsområde med turvei, lysløype og stier. Vernebestemmelsene er derfor tilpasset bruk av området til turorientering, skigåing, sykling og riding.

Fylkesmannen viser til at konkrete vurderinger er gjort ut fra verneformål og aktuelle friluft- og sportsaktiviteter i området. Formuleringer i verneforskriften knyttet til friluftliv og uteaktiviteter, som bålbrekking, sykling, bruk av hest, teltleirer, idrettsarrangementer m.v. er utformet i samråd med Fredrikstad kommune, som er grunneier i Regimentsmyra.

Fylkesmannen viser til at verneforskriften forbyr bålbrekking (§ 3 f), og at det er gitt dispensasjons hjemmel for anlegg av grillplass (§ 7 e). Behov for - og lokalisering av - evt. fast(e) grillplass(er) kan vurderes ved forvaltningen av området, jf. også § 10 i verneforskriften.

Fylkesmannen viser til at beiting har vært vurdert spesielt. Det foreslås beiteforbud i Regimentsmyra, utfra betydelige friluftinteresser i området, som er et viktig nærområde for friluftsliv.

Fylkesmannen viser særlig til § 3 a) og § 9 (skjøtsel) i forskriftene. Bestemmelsene for reservatene gir en langt sterkere beskyttelse for store og hule eiker enn forskriften om utvalgte naturtyper.

Skjøtsel av slike trær for å fremme biologisk mangfold, er hjemlet i verneforskriftens § 9, så som fjerning av undervegetasjon for å fristille store eiker. Fylkesmannen ser derfor ingen grunn til å vise til forskrift om utvalgte naturtyper i vernebestemmelsene.

Fylkesmannen tilrår Regimentsmyra fremmet i tråd med merknadene over, og viser til forslag til avgrensing og til verneforskrift.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Regimentsmyra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Regimentsmyra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Storås og Spirås naturreservat, Sandefjord kommune, Vestfold fylke

Totalareal ca 853 dekar hvorav ca 753 dekar produktiv skog.

Inngrep: Noen veier, et fugleskjul i form av en liten kamuflert bygning sør for Storås og en brønn like nordvest for hytta ved Mellomåsen.

Høringsuttalelser: Tønsberg soppforening opplyser om soppfunn i området, bl.a. sinoberslørøpp. Andebu idrettslag og orienteringsgruppe uttaler at idrettslaget ser det som naturlig at reservatets begrensning mot øst er kanten av skiløype og helårsløype mellom Håskén og Høyjord. Områdene er ikke aktuelle for orienteringsløp. De ser positivt på at området blir naturreservat. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte verneområdet inkludert forslag til verneforskrifter, er i konflikt med kjente energiresurser. Det er ingen konflikt mellom eksisterende nett og det foreslåtte verneområdet, men det går en 420 kV sentrallledning, eid av Statnett, noe sør for verneområdet. Det går også en distribusjonsledning, eid av Skagerak Nett, helt inntil det ene alternativet for verneområdet. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til. NVE har ikke kjennskap til planer vedrørende distribusjonsnettet. De ser at områdekonsesjonær Skagerak Nett AS, samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert også av netteiere. Ingen av nettselskapene hadde kommentarer til oppstartmeldingen. Landbrukskontoret i Andebu og Stokke kommuner mener grensene bør være utenfor den registrerte traktorveien og skiløype langs områdets østkant. Dette vil kunne lette forvaltningsmyndigheten for en del saksbehandling når det gjelder kurante søknader. Opprettelsen av naturreservatet støttes.

Fylkesmannen tilrår grensen lagt utenom traktorvei og skiløype i øst. Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med forskrift i samsvar med høringsforslaget, bortsett fra endring i gårds- og bruksnummer og enkelte justeringer av vernegrensen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Storås og Spirås som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storås og Spirås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Dåsvassdalen naturreservat, Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal ca 3017 dekar, hvorav ca 2525 dekar produktiv skog.

Inngrep: En traktorvei langs bekkedraget nord for Svartebergknausen.

Høringsuttalelser: Statnett og Jernbaneverket har ingen merknader.

Norsk organisasjon for terrengsykling er positive til opprettelse av vernet, men ber om at verneforskriften tillater sykling på eksisterende veger og stier.

Fylkesmannen anbefaler vern med de endringer som fremgår av tilrådommen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilrådom og tilrår vern av Dåsvassdalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7 mht. terrengsykling, slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Dåsvassdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Birkelid naturreservat, Sogndalen kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal ca 720 dekar, hvorav ca 498 dekar produktiv skog.

Inngrep: Et etablert klatrefelt ligger innenfor området.

Høringsuttalelser: Statens Vegvesen Region Sør, Forsvarsbygg og Jernbaneverket har ingen merknader.

Vest-Agder fylkeskommune peker på at klatrefeltet bør omtales som klatrefelt og ikke klatrerute, siden området omfatter flere klatreruter. Det pekes også på at klatrefeltet er å regne som et idrettsanlegg og at det derfor ikke bør legges opp til forbud mot idrettsarrangement ved klatrefeltet. Fylkeskommunen mener også at det bør åpnes for noen utviding av feltet uten søknad.

Fylkeskommunen ønsker å etablere en tursti eller turvei som kan koble sammen Birkelidområdet med grusvei lenger sør for å oppnå en sammenhengende tur- og sykkelvei. Det foreslås å trekke grensen noe bort fra elva, slik at verneområdet ikke skal være til hinder for dette.

Christiansand Klatreklubb ønsker at det innarbeides i verneforskriften at klatrefeltet kan opprettholdes og vedlikeholdes. Klatrefeltet inneholder til sammen 16 eksisterende og prosjekterte ruter. Det ønskes åpning i verneforskriften for vedlikehold og sikring, bl.a. fjerning av vegetasjon (småbusker og bregner) samt jord, mose og sand som fester seg i klatrerutene i selve veggen. Det er også ønske om å kunne etablere nye ruter innenfor feltet etter søknad.

Forum for natur og friluftsliv Agder har kommentert behovet for å kunne opprettholde klatreruter i klatrefeltet. Det pekes også på at stien opp til Suåsheia inngår i Bedriftsidrettens satsing «Ti på topp». Det ønskes mulighet for å opprettholde og vedlikeholde merking av denne stien.

Fylkesmannen viser til at tradisjonelle friluftaktiviteter som fiske og jakt kan foregå som tidligere også innenfor verneområdet. Videre åpner verneforskriften for at det etter søknad kan gis tillatelse til tilretteleggings-tiltak i forbindelse med friluftsliv dersom disse ikke er i strid med verneformålet, jf. § 7 d). Verneforskriften åpner for brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved også innenfor verneområdet, jf. verneforskriften § 4 g). Fylkesmannen vurderer at bruk av eksisterende klatreruter i

klatrefeltet ikke vil påvirke verneinteressene i særlig grad. Det åpnes derfor opp for normalt vedlikehold av eksisterende klatreruter. Dette omfatter rydding av sti inntil veggen og utskifting og vedlikehold av bolter, jf. § 4 e). Etablering av nye klatreruter mener fylkesmannen må skje etter søknad, men det kan påregnes dispensasjon hvis ikke disse truer eller har negativ påvirkning på verneverdiene. Verneforskriftens § 3 d) setter forbud mot bruk av området til idrettsarrangement eller andre større arrangement. Til sammenligning kan nevnes når det gjelder natur - og kulturorientering, krever dette ikke dispensasjon for grupper på størrelse med en skoleklasse. Dersom antall deltakere går utover denne rammen, vil arrangementet regnes som «*større arrangement*», jf. forskriften § 3, punkt 4, og gjennomføring vil kreve dispensasjon. Vi vurderer det derfor slik at klatreklubbens daglige bruk av klatrefeltet, samt lokale arrangement i regi av klatreklubben, ikke vil omfattes av dette forbudet.

Fylkesmannen har ikke funnet grunn til å tillate sykling utenfor eksisterende veier.

Vest-Agder fylkeskommune hadde også et ønske om at vernegrensen blir trukket bort fra elva for å opprettholde en framtidig mulighet for tursti eller sykkesti i området. Fylkesmannen tar ikke dette forslaget til følge, men mener dette må tas som søknad om dispensasjon fra vernebestemmelsene og vurderes opp mot de verneverdiene som finnes i denne delen av området.

Fylkesmannen anbefaler opprettelse av naturreservatet med endringer som fremgår av tilrådingen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Birkelid som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Birkelid naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Utvidelse av Fjellstulfjellet naturreservat, Notodden og Kongsberg kommuner, Telemark og Buskerud fylker

Nytt verneareal ca 628 dekar hvorav ca 350 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 12 323 dekar.

Bakgrunn: Fjellstulfjellet naturreservat ble opprettet 25.11.2016. I høringen forut for verne-vedtaket påpekte Forsvarsbygg at verneforslaget berørte Hengsvann skyte- og øvingsfelt som Forsvaret disponerer. De ba om at et vern ikke måtte påføre restriksjoner på Forsvarets nåværende virksomhet i området. I foredraget til kongelig resolusjon framgikk at det aktuelle arealet i skyte- og øvingsfeltet ble tatt ut av verneforslaget.

Etter dialog mellom Forsvarsdepartementet og KLD er det nå enighet om følgende løsning:

1. Det aktuelle arealet i skyte- og øvingsfeltet innlemmes i naturreservatet, slik grensen var foreslått av Fylkesmannen og Miljødirektoratet i vernesaken.
2. Følgende tas inn i verneforskriften:
 - § 4: Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Forsvarets øving med inntil et kompani til fots og på ski innenfor skyte- og øvingfelt avgrenset på vernekartet.
 - Forsvarets utsetting og vedlikehold av skilt om skyte- og øvingsfeltet samt vegetasjonsrydding i grensegata for skyte- og øvingsfeltet.
 - § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Forsvarets motorferdsel på frossen eller snødekt mark med beltevogn og snøscooter innenfor skyte- og øvingsfelt avgrenset på vernekartet.

Planstatus: I kommuneplanen for Kongsberg kommune er arealet avsatt som skytefelt og øvingsområde. Forsvaret er i ferd med å utarbeide en reguleringsplan for Hengsvann skyte- og

øvingsfelt med formål å avklare og fastsette rammevilkår for videre drift og utvikling. Planen omfatter kun arealet som disponeres av Forsvaret i dag, det er planer om modernisering av enkelte baner, men bruken forventes ikke å bli vesentlig endret de kommende årene.

Høringsuttalelser: Miljødirektoratet sendte endringsforslaget på begrenset høring til Statskog SE, Kongsberg kommune, Notodden kommune, Buskerud fylkeskommune, Telemark fylkeskommune og Forsvarsbygg. Ingen instanser har hatt merknader til forslaget.

Miljødirektoratet vurderer på samme måte som tidligere, at verneområdet også bør omfatte deler av Hengsvann skyte- og øvingsfelt, da dette er biologisk verdifulle arealer som også er viktig for å kunne inkludere lisider ned på alle kanter. Miljødirektoratet viser til de generelle kommentarene i kap. 7 og tilrår utvidelse av Fjellstulfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Fjellstulfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Utvidelse av Simaklubben naturreservat, Hemnes kommune, Nordland fylke

Nytt verneareal ca 226 dekar hvorav ca 218 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 3418 dekar.

Høringsuttalelser: Statens vegvesen Region Nord og Statnett har ingen merknader.

Landbruksdirektoratet skriver at jord-, skog- og reindriftsinteressene er tilfredsstillende ivaretatt. Hemnes kommune har ikke innvendinger mot utvidelsen.

Norsk ornitologisk forening, avd. Nordland og Rana Zoologiske Forening viser til at det er registrert store naturverdier på arealet og støtter forslaget fullt ut.

Klubben og Kjeipen beitelag krever å få opprettholdt de gamle beiterettighetene. De peker på at de var avglemt som høringspart både nå og forut for opprettelsen av Simaklubben naturreservat i 2011, og mener dette er en saksbehandlingsfeil. Denne uttalelsen gjelder derfor både eksisterende verneområde og utvidelsesområdet. Beitelaget skriver at to gårder i dag beiter i naturreservatet. I tillegg har flere gårder rettigheter. De krever å kunne rydde og utbedre buveier og stier, holde gjerder, samlelager, teltplasser og lignende uten tillatelse, og å kunne gjennomføre nødvendig motorferdsel med dagens og fremtidens løsninger uten søknad.

Sametinget peker på at lokal og sentral høring skal gjennomføres som to adskilte prosesser så lenge ikke annet er avtalt. I denne saken er det gjennomført en høringsrunde, og Sametinget kan derfor ikke gi en endelig uttalelse nå. De ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene som berører samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Fylkesmannen har hatt med samiske interesser. Når dette er mottatt vil de komme med en endelig uttalelse. De vil også avgjøre om de vil be om konsultasjon med Fylkesmannen og/eller Miljødirektoratet.

Naturvernforbundet i Nordland mener Stabbfordsdalen, som ligger sør for det eksisterende naturreservatet også bør inkluderes i utvidelsen. Dette med bakgrunn i spillplasser for storfugl.

Forsvarsbygg ber om unntak for landing og start i forbindelse med Forsvarets militære operative virksomhet.

Under konsultasjonen spilte Røssåga siida inn et krav om fortsatt å kunne utøve reindrift uten begrensinger. Dette innebærer åpning for bruk av barmarkskjøretøy og luftfartøy. Spesielt nevnt er adkomsttraseen fra FV 806, opp langs Sagbekken og Rebbaslia og til fjells, åpning for oppsetting av midlertidige og permanente gjerder og anlegg, midlertidig gjerdeanlegg nede ved FV 806, samt åpning for uttak av materialer til samisk husflid, bruksgjenstander, brensel og torv.

Språkrådet mener Simaklubben er et dekkende navn for området.

Fylkesmannen viser til at denne prosessen omhandler kun utvidelsen av naturreservatet, og beklager at beitelaget ikke er tilskrevet direkte da det ble meldt oppstart i 2016. Oppstarten ble imidlertid kunngjort i lokale aviser, og fylkesmannen fikk innspill på at også beitelaget skulle ha dokumentene. Beitelaget er inkludert i den videre prosessen.

Det er ingen regulering av beiting i naturreservatet. Dersom beite skal kunne drives effektivt, krever det en viss grad av tilrettelegging og hjelpemidler. Dette er tatt inn i verneforskriften gjennom enten direkte unntak eller som søknadspliktig. Tiltak som er søknadspliktige vil tillates så langt det er mulig. I en del tilfeller vil det være nødvendig å gjøre tilpasninger med tanke på tid og sted for å ivareta verneverdiene.

Verneforskriften har direkte unntak for «vedlikehold av anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet», «rydding, vedlikehold og merking av eksisterende sti fra Rundmoen og opp mot Simafjellet» og «nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe». Videre kan det gis tillatelse til «etablering av teltleire», «oppsetting av gjerder og saltslikkestein i forbindelse med beiting», «rydding, merking og vedlikehold av andre eksisterende stier», «motorferdsel knyttet til vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg, uttransport av saltslikkestein på snødekt mark og oppsetting av gjerde». Fylkesmannen mener derfor at alle behovene til beitelaget er ivarettatt. Imidlertid er noen søknadspliktige, noe som vil føre til merarbeid for beitelaget. Denne utformingen av verneforskriften er i henhold til nasjonal praksis. Det legges opp til å gi flerårige dispensasjoner, noe som vil gi både mindre arbeid og større forutsigbarhet for beitelaget.

Fylkesmannen viser til at det står i høringsdokumentet at «Høringen og oppsummering vil gjennomføres etter gjeldende regler, også når det gjelder prosedyrene for gjennomføring av konsultasjon. Det vil være en felles lokal og sentral høring, og vi vil lage en egen oppsummering av tema og innspill som berører samiske interesser til Sametinget». Det meste av dette er omtalt i eksisterende verneforskrift. Lavtflyging med helikopter og uttak av materialer til samisk husflid og samiske bruksgjenstander er direkte unntatt i dagens verneforskrift, og Fylkesmannen mener dette bør videreføres. Uttak av virke til ved, gjerder og andre anlegg, torv mm er søknadspliktig. Dette er noe som potensielt kan ha negative effekter på verneverdiene, og Fylkesmannen mener det fortsatt bør være søknadspliktig.

Oppsetting av midlertidig gjerdeanlegg ved FV 806 og bruk av fast barmarkstrase fra FV 806 og opp langs Sagbekken og Rebbaslia er pr. i dag søknadspliktig. Dette foregår regelmessig, og er noe Fylkesmannen i utgangspunktet er positive til å innvilge dispensasjoner av lengre varighet, og mener dette taler for å ta disse punktene inn som direkte unntak. Samtidig er det aktiviteter som kan føre til slitasje og erosjon, og som det kan være behov for å styre gjennom dispensasjonsbehandling. Da dette i utgangspunktet er en svært liten grenseendring og et relativt nytt naturreservat, tilrår vi ikke noen endring i verneforskriften på dette punktet.

Det er et krav fra distriktet om å ikke søke for å utøve aktiviteter knyttet til reindrift, og Fylkesmannen har forståelse for dette. Dette er delvis imøtekommet gjennom avtale mellom Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet om at det skal legges opp til at godkjent distriktplan skal anses som søknad. Det vil legges opp til å gi flerårige dispensasjoner. Dette krever imidlertid at distriktet har oppdaterte distriktplaner, og at planene holder en god nok kvalitet når det gjelder oversikt over kjøretøy og kjøretraseer, behov for gjerding og anlegg og behov for uttak av virke som krever tillatelse etter verneforskriften.

Fylkesmannen viser til at en liten del av arealet Naturvernforbundet peker på, ble kartlagt forut for vernevedtaket i 2011, og det ble da ikke funnet grunnlag for å verne det. Området Naturvernforbundet foreslår her er imidlertid større og kan ha kvaliteter som tilsier vern. Det er imidlertid ikke tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. Det er verken meldt oppstart eller hørt på denne utvidelsen, og uaktuelt i denne omgang.

Fylkesmannen viser til at i dagens verneforskrift er det i § 6 direkte unntak for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak. Dette inkluderer start og landing med luftfartøy, og fylkesmannen ser derfor ikke behov for endring av verneforskriften. Fylkesmannen tilrår vern av området med de bestemmelser og grenser som fremgår av tilrådingen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet og viser til de generelle kommentarene i kap. 7. Direktoratet slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Simaklubben naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Simaklubben naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Utvidelse og endring av Lille Sølensjø naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark

Nytt verneareal ca 17 780 dekar, hvorav ca 9578 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 34 860 dekar.

Lille Sølensjø naturreservat ble opprettet i forbindelse med verneplanen for våtmark i 1981, med åpning for noe skogsdrift i reservatet etter nærmere retningslinjer som presisert i gjeldende verneforskrift. Det foreslås nå å verne skogen i den østre delen av eksisterende Lille Sølensjø naturreservat, i tillegg til å utvide naturreservatet videre mot øst. Disse to forslagene har vært kjørt som egne verneprosesser som er slått sammen til et felles forslag.

Inngrepstatus: I eksisterende reservat fins tre koier og to traktorveier.

Høringsuttalelser

Direktoratet for mineralforvaltning, Statnett og Statens vegvesen Region Øst har ingen merknader. NVE kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet inkludert verneforskrift, er i konflikt med kjente energiresurser. Utvidelsen og eksisterende reservat ligger i det vernede Trysilvassdraget. De ser ingen konflikt mellom eksisterende nett og det foreslåtte verneområdet, og det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til. NVE har ikke kjennskap til planer vedrørende distribusjonsnettet. De påpeker at område-konsesjonær Nord-Østerdal Kraftlag SA bør orienteres om planene slik at konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert av aktuelle netteiere.

Rendalen kommune er positiv til utvidelsen og ønsker avklaring på hva som er forskjellen mellom den nye forskriftens § 3 punkt 4 og den eksisterende forskriftens punkt IV.4 angående forbud mot camping, teltslaging og oppsetting av kamuflasjeinnretninger. Kommunen er positive til en felles forskrift for eksisterende reservat og utvidelsesarealet, men stiller spørsmål om ikke det samlede arealet må være større enn 17 800 dekar totalt. Kommunen ønsker at det blir laget forvaltningsplan for naturreservatet og at forvalteransvaret blir lagt til Sølensjø verneområdestyre. Forskriftens § 6 punkt 4 må oppdateres ved en eventuell ny konsesjon til Rendalen Renselskap.

Sølensjøen Lotteierlag og en privatperson har ingen innvendinger til utvidelse av reservatet østover, men påpeker at det er vesentlig å opprettholde muligheten for en hevdvunnen, forsiktig og nødvendig bruk av området. De reagerer på at den nye forskriften ikke inneholder de samme bestemmelsene som forskriften for det eksisterende reservatet mht. forvaltning av fisk og vilt og aktiv ressursforvaltning. De krever at regler og praksis knyttet til eksisterende bestemmelser innenfor eksisterende reservat opprettholdes ved en utvidelse.

Språkrådet sier at skrivemåten *Vesle Sølensjøen* er vedtatt for navnet på vannet og at det dermed er denne skrivemåten som må benyttes for navnet på naturreservatet. Det utvidede reservatsområdet omfatter imidlertid et mye større område enn bare Vesle Sølensjøen, så Fylkesmannen bør vurdere om det finnes et annet navn som er mer dekkende for det nye utvidede reservatet.

Kartverket påpeker at den vedtatte skrivemåten for stedsnavnet i området er *Vesle Sølensjøen* og anmoder derfor om at navnet på naturreservatet endres til Vesle Sølensjøen naturreservat.

Nord-Østerdal Kraftlag SA har ikke installasjoner i området og har derfor ingen anmerkninger.

Hedmark fylkeskommune har ingen vesentlige merknader til forslaget.

Haugsetvollen Seterlag påpeker at de har særretter på østre side innenfor seterlagets havneområde ifølge Kongens gavebrev av år 1798. Disse rettighetene er knyttet til slått, nevertaging, uttak av tømmervirke for bygging av bru over Sølna og fremtidig vedlikehold av denne samt småviltjakt.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) ber om at restriksjonen fjernes fra forslaget til verneforskrift § 5 punkt 2 slik at det blir tillatt med sykling på eksisterende stier, siden det ikke foreligger noen begrunnelse i høringsdokumentet om hvorfor bruk av sykkel er forbudt.

Fylkesmannen viser til at eksisterende reservat ble opprettet i 1981 når det ikke forelå et vedtak om skrivemåten for navnet på området. Fylkesmannen mener det vil kunne være forvirrende om reservatet bytter navn etter 35 år, og vil derfor ikke foreslå dette.

Etter innspill fra Rendalen kommune når det gjelder unntaket fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre i regi av Rendal Renselskap for tilsyn med rein, foreslår Fylkesmannen å justere dette slik at det vil gjelde så lenge som konsesjonen blir fornyet. Dette er gjort for å unngå at verneforskriften må justeres hvert 10. år.

Fylkesmannen ser ingen problemer med at det åpnes for utsetting av saltsteiner, oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite og nødvendig motorisert ferdsel i tilknytting til disse aktivitetene. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 4 tas inn et generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsetting av saltstein, at det i verneforskriftens § 7 tas inn et punkt som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder og et punkt i samme paragraf som åpner for at det etter søknad kan gis tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein samt oppsetting og vedlikehold av gjerder.

Mht. meldeplikten ved uttransport av syke og skadde bufe som er nevnt i § 6 a i forslaget til verneforskrift, viser Fylkesmannen til at oppsynet for reservatet vil bli lagt til Statens naturoppsyn, og at mer informasjon om dette vil sendes til grunneierne etter at vernevedtaket er fattet.

Eksisterende forskrift for Lille Sølensjø naturreservat inneholder ikke restriksjoner på sykling eller bruk av hest og kjerre samt ridning. Ved sammenstilling til én felles forskrift mener Fylkesmannen det er hensiktsmessig at dette forbudet fjernes fra forskriften.

I avtalene om vern av utvidelsesområdet står det at punktet i verneforskriften som åpner for dispensasjon til etablering av vinterbilveg for utkjøring av tømmer fra bakenforliggende arealer øst for Sølna, vil bortfalle dersom utvidelsen av Lille Sølensjø naturreservat mot øst blir vedtatt.

Fylkesmannen foreslår å fjerne dette punktet fra forskriften som skal gjelde for hele reservatet, siden det ikke vil være lov å hente ut tømmer dersom skogen blir vernet.

Fylkesmannen har ikke myndighet til å bestemme hvor forvaltningsmyndigheten skal ligge.

Miljødirektoratet viser til at Haugsetvollen Seterlag påpeker at de har særretter i utvidelsesarealer på østre side av elva Sølna. Rettighetene gjelder slått, nevertaking, tømmervirke for bygging av bru over Sølna og fremtidig vedlikehold av denne samt rett til småviltjakt. Miljødirektoratet vil ikke tilrå å tillate nevertaking i utvidelsesområdet, og dette er heller ikke tillatt i eksisterende reservat. Når det gjelder rett til tømmervirke for bygging av bru over Sølna, påpekes at elva Sølna ikke berøres av

utvidelsesområdet. Det bør derfor ikke være aktuelt å dra til utvidelsesområdet for å hente tømmer til en bru ved Sølva. Småviltjakt vil fortsatt være lov i utvidelsesområdet.

Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing og viser for øvrig til kommentarer i kap. 7. Direktoratet tilrår vern av Lille Sølensjø som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til kap. 5 når det gjelder delegering av forvaltnings-myndighet. Evt. behov for forvaltningsplan vurderes av forvaltningsmyndigheten.

Departementet viser ellers til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lille Sølensjø naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 18.12.1981 nr. 4718 om fredning for Lille Sølensjø naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark.

18. Utvidelse av Øytjernet naturreservat, Gjøvik og Søndre land kommuner, Oppland fylke

Nytt verneareal ca 2184 dekar, hvorav ca 1776 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca 3533 dekar.

Inngrepstatus: Det er noen eldre grøfter i myrene og flere faste elgtårn innenfor området.

Det er tilrettelagt et uteområde ved toppen av høgda Venvolhøgda, med bl.a. en gapahuk og en bål plass. Opp til dette uteområdet går det en traktorveg.

Høringsuttalelser: Statens vegvesen, Jernbaneverket og Industri Energi har ikke merknader.

NVE kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller aktuelle energiresurser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kan ikke se at forslaget kommer i konflikt med registrerte forekomster av mineralske ressurser av regional eller nasjonal verdi, eller masseuttak. DMF har derfor ikke merknader.

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten. Det utvidede naturreservatet dekker imidlertid et langt større område enn dette tjernet. Språkrådet ber derfor Fylkesmannen vurdere om det finnes et annet navn som vil være mer dekkende.

Landbruksdirektoratet viser til at det for Øytjernet er gitt spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for etablering av saltplasser, men ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med et slikt tiltak. Direktoratet ber Fylkesmannen vurdere om det kan gis slike bestemmelser.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser til at det er foreslått restriksjoner mot sykling i området. NOTS påpeker at det foreligger lite forskning som bekrefter at syklende forstyrrer fugler mer enn gående og at en syklist på sti er sammenlignbar med en jogger. NOTS spør derfor om dette kan løses ved et ferdselsforbud i aktuelle tidsperioder, eller om en kan vurdere beliggenheten til de få stiene som finnes i området i forhold til hekkeplasser for sjeldne og sårbare fuglearter.

Fylkesmannen bemerker at det ikke foreligger ett samlende og godt navn for hele det aktuelle området verneforslaget omfatter. Andre aktuelle navn som Venolhøgda og Køltjennet er like lite samlende som Øytjernet. Samtidig har Øytjernet naturreservat etter hvert blitt et godt innarbeidet navn. Fylkesmannen tilrår derfor at det nye utvidede naturreservatet får navnet Øytjernet naturreservat.

Etablering av saltplasser: Deler av området er sårbart for motorisert ferdsel på barmark pga. mye myr. Andre deler er mindre sårbare, samtidig som utkjøring med snøskuter vinterstid er lite problematisk. Det siste bør for øvrig være den vanlige måten slik utkjøring foregår på. Fylkesmannen vil derfor tilrår at det tas inn en hjemmel for motorisert ferdsel for etablering av saltplasser for bufe og hjortevilt i verneforskriften § 7 bokstav k.

Området Øytjernet er mest sårbart for forstyrrelser om våren og forsommeren i forbindelse med hekking av rødlistearter og spillplasser for storfugl. Området har imidlertid mye myr, og skiløypene i

området, som kunne egnet seg for sykling, går over myrene. Disse er derfor sårbare for slitasje og kjøreskader. Viste skogsbilveg, traktorveger og stier på vernekartet gir samtidig et godt tilbud også for sykling i området. Fylkesmannen vil bemerke at når det gjelder både forstyrrelser og slitasje i sårbare områder, vil sykling komme i tillegg til annen ferdsel. Det er derfor viktig også å vurdere sumeffekter. Fylkesmannen opprettholder derfor i sin tilråding forslag til bestemmelser om sykling slik disse gikk på høring.

Fylkesmannen vil følge opp sentrale retningslinjer for sykling i verneområder. I dette ligger også at i områder med naturverdier som er spesielt sårbare for terrengslitasje og forstyrrelse kan det bli et forbud mot sykling langs stier og traktorveger.

Fylkesmannen tilrår vern av Øytjernet naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart.

Miljødirektoratet viser til at Landekarsen Rehabiliteringssenter har etablert en tursti over Venholhøgda og gjennom området, og tilrettelagt et uteområde ved toppen av høgda. Her er det bl.a. en gapahuk og en bål plass. Opp til plassen går det en traktorvei som benyttes til oppkjøring av ved med snøskuter og en sjelden gang i nødsituasjoner for å hente ned pasienter. Miljødirektoratet vurderer at det er riktig at forskriften åpner for å imøtekomme disse spesielle transportbehovene. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing og viser for øvrig til generelle kommentarer i kap. 7. Direktoratet tilrår vern av Øytjernet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har foretatt en nedkorting av beskrivelsen av formålsbestemmelsen i verneforskriften, uten at innholdet endres. Departementet viser for øvrig til merknadene i kap. 7, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Øytjernet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 9. juli 1993 nr. 675 om fredning for Øytjernet naturreservat, Gjøvik og Søndre Land kommuner, Oppland.

19. Tjongspollen naturreservat, Bømlo kommune, Hordaland fylke

Totalareal ca 3185 dekar, hvorav ca 2132 dekar produktiv skog.

Inngrepstatus: Det går en 22 kV kraftlinje gjennom ytre deler av området.

Høringsuttalelser: Statens vegvesen, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Statens kartverk og Språkrådet - Stadnamntenesta på Vestlandet har ingen merknader til verneforslaget.

Bømlo kommune er positiv, men mener at eksisterende turstier i verneområdet må kunne holdes ved like. Kommunen ser det som viktig at verneforskriften utformes slik at kraftlinja som går gjennom området skal kunne driftes, vedlikeholdes og oppgraderes. § 4 i verneforskriften må endres slik at det ikke er restriksjoner på oppgradering av kraftlinja når det er nødvendig.

En privatperson har en rekke merknader til andre måter å skrive stedsnavn på. Merknader er uten unntak knyttet til navn på kartgrunnlaget som er brukt, og ikke navn formulert av Fylkesmannen. NVE bemerker at det innenfor foreslått verneområde ikke er registrert noen kjente planer om utnyttelse av energiresurser. Finnås Kraftlag eier en 22 kV ledning som delvis går gjennom det foreslåtte verneområdet. NVE mener det er viktig at vernebestemmelsene sikrer at Finnås Kraftlag får tilgang med motorisert ferdsel ved nødvendig vedlikehold og oppgraderinger av anlegget og dette er hensyntatt i forslag til verneforskriften. Det er ingen konkrete planer for regional- eller sentralnett i det aktuelle området i de plandokumentene som NVE kjenner til. NVE har ikke kjennskap til planer

vedrørende distribusjonsnett, men regner med at Finnås Kraftlag kommenterer om eventuelle planer.

NOTS ønsker at eksisterende stier og veier i området skal være tilgjengelig for terrengsykling, og mener at friluftsloven §2 skal være førende for dette.

Fylkesmannen viser til at det er brukt stedsnavn fra offisielle kartgrunnlag, og verken Språkrådet, Kartverket eller kommunen har hatt merknader til navnsettingen. Det kan være at noen lokalpersoner bruker navnet Tjongepollen i stedet for Tjongspollen, men når offisielle navneinstanser ikke har merknader, ser Fylkesmannen ingen grunn til å endre navnebruken.

Fylkesmannen viser til at ingen av høringsinstansene har hatt merknader til den foreslåtte avgrensinga av området. Det er verdt å merke seg at det marine miljøet i selve Tjongspollen er svært spesielt. Det er de siste årene påvist flere spesielle arter her, herunder to arter som ser ut til å være nye for vitenskapen. Dette arealet bør etter Fylkesmannens mening også vernes etter naturmangfoldloven for å sikre helheten i verneområdet, men inngår ikke i tilbudsarealet ettersom det ikke er tale om skog. Det samme gjelder vannflaten i selve Sagvatnet. Grensen for arealet for frivillig vern går her i vannkanten, det samme gjør den i det eksisterende Sagvatnet naturreservat. Dette gjør at Sagvatnet blir liggende som en «øy» av ferskvatn, omsluttet av vernet landareal. På sikt kan det være naturlig å ha en prosess som tar sikte på å inkludere Sagvatnet og den marine delen av Tjongspollen i verneområdet, men da må en bruke andre virkemiddel enn frivillig skogvern.

Fylkesmannen mener ønsket som relaterer seg til kraftlinja er godt innfridd ved formuleringene i verneforskriften § 4i og § 4j. Her sier forskriften at vernebestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for *«oppgradering/fornyning av eksisterande kraftleidningar for heving av spennings-nivå og auking av linetverrsnitt når dette ikkje krev vesentlege fysiske endringar i høve til verne-føremålet»*. Hva som kan defineres som *«vesentlege fysiske endringar»* kan trolig diskuteres, men i slike tilfeller må en søke om dispensasjon. Det er uansett naturlig at det er tett kontakt mellom forvaltingsmyndigheten og kraftselskapet i de svært få tilfellene det kan bli snakk om oppgradering eller fornying, for å komme fram til de beste løsningene for verneområdet og for samfunnet. Problemstillingen er vel kjent fra flere andre skogvernområder i Hordaland, og en har alltid funnet konstruktive løsninger når saken er drøfta i forkant.

Fylkesmannen er enig med kommunen i at eksisterende stier skal kunne holdes ved like i naturreservatet. For å få bedre oversikt over hvordan dette blir gjort, har fylkesmannen lagt denne muligheten til § 7b, slik at en må søke om å få merke og rydde eksisterende stier. Bakgrunnen er at det ved flere anledninger er registrert at både turlag og enkeltpersoner har etablert nye turstier i verneområder på Bømlø uten å ta kontakt med forvaltningsmyndigheten, og heller ikke kommunen. Omfang av rydding og merking av eksisterende stier har noen steder vært uheldig, og ville fått et bedre resultat med konstruktiv dialog med forvaltningsmyndigheten. I Tjongspollen vil det være besøkende både fra sjøen og over land. På sikt ønsker Fylkesmannen å utarbeide forvaltningsplan med besøksstrategi for naturreservatet, som må ses i sammenheng med eksisterende forvaltningsplaner for naturreservatene Sagvatnet og Skogafjellet. Her vil friluftsliv være et sentralt tema. Fylkesmannen er åpen for at verneområdene skal være tilgjengelige for sykling, men mener at forholdene ikke ligger til rette for dette i Tjongspollen. Det er ingen traktorveier innenfor verneforslaget, og de få stiene som er etablert, er på ingen måte opparbeidet og tilpasset terrengsykling. Underlaget består av myr, fattig skogsmark, stein og berghamrer.

Tjongspollen inngår i leveområdet til kravstore og vare rovfuglarter som hønsehauk, havørn og hubro, og er også viktig for flere sjeldne arter av hakkespetter. Med bakgrunn i at verneformålet er å ta vare på naturmangfold, ønsker fylkesmannen ikke å legge til rette for økt terrengslitasje og forstyrning av dyre- og fuglelivet i naturreservatet. Det bør være andre skogsveier og stier i Bømlø

som kan tilfredsstille denne aktiviteten. Problemstillingen har tidligere vært drøftet ved utarbeidelse av forvaltningsplaner for Sagvatnet og Skogafjellet naturreservat. Sagvatnet har flest sårbare forekomster, derfor har fylkesmannen lagt opp til et mer restriktivt regime for vedlikehold, merking og informasjon om stier i dette reservatet enn i Skogafjellet. Dette gjelder alle former for friluftsliv, også ordinær turgåing. Tjongspollen har flere likheter med Sagvatnet enn med Skogafjellet. I tillegg finnes flere små forekomster av regnskogsområder med en rekke trua lav- og mosearter.

Tjongspollen utgjør et kjerneområde for disse naturtypene i Norge og verden. Disse viktige forekomstene kan være svært utsatt for uheldig påvirkning.

Verneforskriften som har vært på høring setter forbud mot bla. bruk av sykkel utenom eksisterende traktorveier. Ingen grunneiere og heller ikke kommunen har reagert på dette. Fylkesmannen finner det vanskelig å endre forskriften på dette punktet uten å hente inn synspunkt fra disse instansene, og mener dessuten at Tjongspollen har så mange sårbare naturfaglige kvaliteter at en ikke bør stimulere til nye aktiviteter i dette området.

Tjongspollen har trolig vært brukt som beitemark tidligere, som nesten all annen utmark på Vestlandet. Fylkesmannen er ikke kjent med at det er beitedyr i området i dag, og vet heller ikke når denne landbruksaktiviteten i så fall gikk ut. Uttransport av syke eller skadde beitedyr og utplassering av saltstein er således ikke en aktuell problemstilling i dag. Verneforskriften åpner likevel for tradisjonell beiting i området. Om dette skulle bli aktuelt i framtida, vil det være anledning til å hente skadde beitedyr og også å plassere ut saltstein. Fylkesmannen finner det således rett gi anledning til dette og presisere det under forskriften § 7a. Av hensyn til sårbare forekomster av regnskog og andre sjeldne naturtyper er det viktig at det ikke oppstår vesentlig terrengskade ved slik aktivitet, derfor finner Fylkesmannen det rett å ha anledning til å sette vilkår til transporten i stedet for å gjøre generelt unntak fra vernebestemmelsene for slike tilfelle.

Fylkesmannen tilrår at Tjongspollen naturreservat blir opprettet i samsvar med tilbudet fra grunneierne, og at bestemmelsene blir som i vedlagde forslag til forskrift som er endret på et punkt fra høringsforslaget ved at det er gjort en tilføyelse til § 7a.

Miljødirektoratet slutter seg fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing, viser for øvrig til generelle kommentarer i kap. 7 og tilrår vern av Tjongspollen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til merknadene i kap. 7, og viser til Fylkesmannens vurdering om uttransport av syke og skadde beitedyr og behovet for hensyn til sårbare forekomster av regnskog og andre sjeldne naturtyper. KLD legger til grunn at dersom det i framtida blir aktuelt med beitedyr i området kan det gis flerårig dispensasjon for uthenting av syke og skadde beitedyr, med nødvendige vilkår. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring ved uttransport av skadde eller syke beitedyr. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tjongspollen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet tilrår:

Forskrifter om vern for 19 skogområder i fylkene Nordland, Hedmark, Oppland, Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Hordaland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 19).